

نظریه‌های مدیریت دانش

گروه مؤلفان

امیرحسین رجب‌زاده عصارها

سیف‌الله اندایش

سمیه جعفری

طاهره ابنه‌القاسم مسلمان

تعلی شرفی

نیلز ژرمان جو

آمنه راه‌جو

به کوشش و ویرایش

دکتر علیرضا نوروزی

دانشیار دانشگاه تهران

عنوان و نام پدیدآور : نظریه‌های مدیریت دانش / گروه مؤلفان امیرحسین رجب‌زاده عصارها ...

[و دیگران]؛ به کوشش و ویرایش علیرضا نوروزی

مشخصات نشر : تهران: چاپار، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری : ۲۵۹ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۶-۱۴۲-۲

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.

یادداشت : ص.ع. به انگلیسی:

Knowledge Management Theories

یادداشت :

یادداشت : واژه‌نامه.

یادداشت : کتاب‌نامه.

یادداشت : نمایه.

موضوع : مدیریت دانش.

شناسه : رجب‌زاده عصارها، امیرحسین، ۱۳۶۵-

شناسه افزوده : روزی، علیرضا، ۱۳۵۵-، گردآورنده، ویراستار

رده‌بندی کنگره : ۳۰/۲

رده‌بندی دیویی : ۶۵۸/۶ ۳۸

شماره کتابشناسی ملی : ۶۰۲۶۵۱

تهران: ۸۸۰۹۹۶۸۰ - ۰۹۱۲۱۹۰۰۲۱

نظریه‌های مدیریت دانش

امیرحسین رجب‌زاده عصارها، سیف‌الله اندایش، سید جعفری،

طاهره ابوالقاسم مسلمان، علی شرفی، نیلوفر سمیع‌جانی، آینه‌جو

به کوشش و ویرایش: دکتر علیرضا نوروزی

چاپ اول: ۱۳۹۹ شمارگان: ۵۰۰

صفحه‌آرایی: کلینیک اطلاعات ایران

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۶-۱۴۲-۲ ISBN 978-600-276-142-2

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱	پیشگمار
۱۵	فصل اول. نظریه هویت اجتماعی
۱۵	مقدمه
۱۷	هویت اجتماعی، جامعه و روانشناسی اجتماعی
۱۸	تعریف هویت اجتماعی
۱۸	نظریه خودطبقه‌بندی
۱۹	نظریه هویت اجتماعی
۲۲	روانشناسی و مدیریت دانش
۲۴	کاربرد نظریه هویت اجتماعی در فرایند مدیریت دانش
۲۷	نتیجه‌گیری
۲۸	منابع
۳۱	فصل دوم. سرمایه اجتماعی
۳۱	مقدمه
۳۱	تعریف سرمایه اجتماعی
۳۲	ابعاد نظری و مفهومی سرمایه اجتماعی
۴۵	آیا واقعاً سرمایه اجتماعی نوعی سرمایه است؟
۴۶	سرمایه و انواع آن
۴۹	سطوح سرمایه اجتماعی
۵۰	دیدگاه‌های مطرح در سرمایه اجتماعی
۵۴	نظریه‌های سرمایه اجتماعی
۵۶	نظریه پردازان سرمایه اجتماعی

۵۷	الف. پیر بوردیو.....
۶۰	نقد و بررسی نظریه بوردیو.....
۶۱	ب. جیمز کلمن.....
۶۳	منابع سرمایه اجتماعی کلمن.....
۶۳	نقد و بررسی نظریه سرمایه اجتماعی کلمن.....
۶۴	ج. رابرت پاتنام.....
۶۶	نقد و بررسی.....
۶۷	د. فرانسیس فوکویاما.....
۷۲	خلاصه دیدگاه‌های نظریه‌پردازان سرمایه اجتماعی.....
۷۲	اساس سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر مدیریت دانش.....
۷۴	انواع سرمایه اجتماعی.....
۷۹	نتیجه‌گیری.....
۸۱	منابع.....
۸۵	فصل سوم. نظریه غنای رسانه
۸۵	مقدمه.....
۸۹	نظریه غنای رسانه.....
۹۹	مفاهیم کلیدی نظریه.....
۱۰۱	انواع رسانه.....
۱۰۳	دیدار چهره به چهره.....
۱۰۳	تماس تلفنی.....
۱۰۴	رسانه‌های نوشته شده شخصی.....
۱۰۴	رسانه‌های نوشته شده غیرشخصی.....
۱۰۴	رسانه‌های الکترونیکی.....
۱۰۴	چندرسانه‌ای‌ها و رسانه‌های نوین.....
۱۰۷	کاربرد نظریه غنای رسانه برای مدیران و ارتباطات سازمانی.....
۱۰۹	نظریه غنای رسانه و مدیریت دانش.....
۱۱۶	نتیجه‌گیری.....
۱۱۷	منابع.....

فصل چهارم: مدیریت اطلاعات مبتنی بر انگیزه..... ۱۲۱

مقدمه..... ۱۲۱

نظریه مدیریت اطلاعات مبتنی بر انگیزه..... ۱۲۸

حیطه موقعیت..... ۱۲۹

عناصر نظریه مدیریت اطلاعات مبتنی بر انگیزه..... ۱۳۰

حله تفسیر..... ۱۳۱

ارزشی..... ۱۳۵

مصمیم گیری..... ۱۳۷

فرم داده اطلاعات..... ۱۳۸

نتیجه گیری..... ۱۴۶

منابع..... ۱۴۷

فصل پنجم: آشوب در مدیریت دانش..... ۱۵۱

مقدمه..... ۱۵۱

تاریخچه نظریه آشوب..... ۱۵۲

تعاریف نظریه آشوب..... ۱۵۳

عوامل مؤثر بر ایجاد نظریه آشوب..... ۱۵۴

اصول نظریه آشوب..... ۱۵۵

ویژگی های نظریه آشوب..... ۱۵۶

کاربردهای نظریه آشوب..... ۱۵۹

آشوب در مدیریت دانش..... ۱۶۰

الف: عوامل درونی ایجاد آشوب در مدیریت دانش..... ۱۶۱

ب: عوامل بیرونی ایجاد آشوب در مدیریت دانش..... ۱۶۴

کاربردهای نظریه آشوب در مدیریت دانش..... ۱۶۶

۱. اثر پروانه ای و کاربرد آن در مدیریت دانش..... ۱۶۶

۲. سازگاری پویا و کاربرد آن در مدیریت دانش..... ۱۶۸

۳. خودمانایی و کاربرد آن در مدیریت دانش..... ۱۷۱

۴. جاذبه های غریب و کاربرد آن در مدیریت دانش..... ۱۷۲

نتیجه گیری..... ۱۷۵

منابع	۱۷۶
فصل ششم. نظریه مدل‌های ذهنی	۱۸۱
مقدمه	۱۸۱
تاریخچه مدل‌های ذهنی	۱۸۳
تعاریف مدل‌های ذهنی	۱۸۶
نقشه شناختی	۱۹۰
پژوهش‌های حوزه مدل‌های ذهنی	۱۹۱
مدل‌های ذهنی در نظام‌های اطلاعاتی	۱۹۴
مدل‌های ذهنی در یادگیری سازمانی	۲۰۰
سکلات دشواری‌های به‌کارگیری مدل‌های ذهنی	۲۰۳
نتیجه‌گیری	۲۰۵
منابع	۲۰۵
فصل هفتم. نظریه مبادله اجتماعی و اشتراک دانش	۲۰۹
مقدمه	۲۰۹
نظریه مبادله (تبادل) اجتماعی	۲۱۲
مفاهیم پایه نظریه مبادله اجتماعی	۲۱۵
هزینه‌های تعامل - پاداش‌های تعامل = ارزشمندی (سود)	۲۱۶
حالت مبادله	۲۲۰
روابط وابسته به قدرت	۲۲۱
نقد نظریه مبادله اجتماعی	۲۲۲
اشتراک (تسهیم) دانش	۲۲۴
نظریه مبادله اجتماعی و اشتراک دانش	۲۲۸
نتیجه‌گیری	۲۳۱
منابع	۲۴۰
واژه‌نامه انگلیسی به پارسی	۲۴۳
واژه‌نامه پارسی به انگلیسی	۲۴۷
نمایه	۲۵۱

پیشگفتار

نظریه، تئوری یا فکر، نوعی تفکر اندیشمندانه و منطقی است که قابل بسط و توضیح دادن باشد. نظریه، مجموعه پیشنهادهایی را در مورد متغیرها ارائه می‌نماید و تصویر منظم و ساختارمندی از پدیده‌ها و همبستگی آن‌ها به نمایش می‌گذارد. در واقع نظریه، منطق جهان هستی را باورپذیر کرده و توضیح عقلانی برای پدیده‌ها می‌یابد، و روابط بین متغیرها را توضیح و تبیین کرده یا پیش‌بینی می‌کند. این نوع نتایج حاصله، بسته به رشته‌ها و زمینه‌های موضوعی مختلف مکرر است تعاریف و معانی متفاوتی داشته باشند.

هر نظریه مدیریت دانش، مجموعه‌ای از مفاهیم نظام‌یافته در زمینه دانش است که واقعیت‌هایی را بیان می‌کند. این واقعیت‌ها نتایج تلاش علمی و عملی در گردآوری شواهد عینی و واقعی، و برقراری ارتباط بین یافته‌هاست. در واقع، نظریه‌های مدیریت دانش امکان توصیف واقعیات و پیش‌بینی وضعیت آینده دانش را فراهم می‌کنند و به پرسش‌های چرا، چگونه و چه چیز در خصوص مدیریت دانش، پاسخ می‌دهند. هنگامی که یک نظریه مدیریت دانش توضیح دقیق و درستی از یک واقعیت یا پدیده دانشی (آنچه هست) عرضه می‌کند، می‌تواند در عمل به کار آید و سودمند

باشد. به دیگر سخن، هر نظریه مدیریت دانش، مجموعه‌ای از سازه‌ها (مفاهیم)، تعریف‌ها (مفروضات) و گزاره‌های (تعمیم‌های) به هم مرتبط است که از طریق مشخص کردن روابط میان متغیرها، نگرش منظمی از پدیده‌های دانشی و اطلاعاتی ارائه می‌کند با این هدف که آن پدیده‌ها را تبیین و پیش‌بینی کند. این دقیقاً هدف هر کدام از نظریه‌های معرفی شده در فصل‌های کتاب حاضر است.

کتاب حاضر درصدد است تا برخی از نظریه‌های حوزه مدیریت دانش را معرفی نماید. این کتاب با «نظریه هویت اجتماعی» آغاز می‌شود و به «نظریه دایره اجتماعی و اشتراک دانش» خاتمه می‌یابد. مجموعه «نظریه‌های مدیریت دانش» حاصل همکاری علمی هفت دانشجوی دکترای گرایش مدیریت اطلاعات و دانش دانشگاه تهران است که به کوشش اینجانب گردآور و ویراستاری شده است.

همکاری علمی و هنرمندانه‌ی خاصیت «هم‌افزایی» دارد یعنی اینکه هر مجموعه، جامع‌تر و بزرگ‌تر از اجزای تشکیل‌دهنده آن است. به عبارت دیگر، هر فرد چیزی را به میان می‌آورد که به کار آن‌ها ارزش افزوده داده و به گروه، اثر هم‌افزایی می‌دهد. این مجموعه نماد هم‌افزایی است. هر نویسنده می‌توانست فصل خود را در مجله‌ای منتشر نماید؛ اما با هم بودن و در کنار هم بودن نظریه‌های مدیریت دانش معرفی شده در این کتاب، ارزش افزوده‌ای به اثر داده که خواننده را از رجوع به منابع اطلاعاتی مختلف تا حدودی بی‌نیاز می‌کند. البته این بدان معنی نیست که اثر حاضر جامع و کامل است و خواننده نیازی به مطالعه بیشتر ندارد؛ بلکه این سرآغازی برای شروع مطالعه و پژوهش در حوزه نظریه‌های مدیریت دانش است. بی‌تردید نکته‌سنجی‌ها و رهنمودهای صاحب‌نظران می‌تواند در بهبود ویرایش‌های بعدی مؤثر باشد.

اگرچه مخاطبان اصلی این متن متخصصان مدیریت دانش هستند؛ اما مفاد آن می‌تواند مورد استفاده کلیه علاقه‌مندان به مدیریت اطلاعات و دانش قرار گیرد. علاوه‌براین، می‌توان آن را «متن درسی» «نظریه‌های اطلاعات و دانش» در دوره دکترای رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی به حساب آورد.

در خاتمه از زحمات کسانی که در به ثمر رساندن این متن سهیم بوده‌اند، به ویژه گروه مؤلفان جوان، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود. از جناب آقای رسی، مدیر نشر چاپار برای چاپ و نشر کتاب قدردانی می‌شود. همچنین از خانم فاطمه مرادی و خانم پریسا سنگینیان که صفحه‌آرایی و اصلاحات ادبی و ویرایشی را با دقت و صبوری انجام دادند، سپاسگزاری می‌شود.

علیرضا نوروزی
دانشیار دانشگاه تهران